

О второй палатализации заднеязычных согласных в русском языке. Псковские говоры II. Пеков 1968; недачь — zřejmĕ vlastnĭ jmĕno; чѣто — odraz cokánĭ; text je však na daném místě v originále nezřetelný, může jít i o písmeno ч, tedy чѣто.

**Smluvní listina smolenského knížete
Mstislava Davidoviče s Rigou a Gotlandem
(1229)**

Smolenské knížectví zaujímalo území na horním toku Dněpru a Západní Dviny, jež původně obýval východoslovanský kmen Krivičů. Jeho politickým, hospodářským a kulturním centrem bylo bohaté a mocné město Smolensk, jedno z nejstarších ruských měst vůbec.

Snadná dosažitelnost důležitých vodních obchodních cest — Dněpru, Západní Dviny i Volhy — vytvářela příznivé podmínky pro rozvoj obchodu, pro něž bylo zvláště významné spojení s Baltským mořem (po Západní Dvině), umožňující kontakty s pobaltskými obchodními centry, a tím i se západním světem. Podmínky k využití této možnosti závisely však v mnoha ohledech na vztazích s Rigou, která ovládala přístup k Baltskému moři po Západní Dvině, a proto smolenské knížectví muselo s Rigou, v níž hlavní moc tvořila gilda německých kupců, udržovat styky, uzavírat smlouvy a v případě nutnosti i bojovat.

Cennými dokumenty o tomto dění jsou smolenské listiny 13.–14. století, mezi nimiž se zachovaly i originály smluv uzavřených mezi Smolenskem a Rigou. Nejznámější je smlouva z r. 1229, která se zachovala v šesti opisech. Námí uváděný text představuje znění označované jako opis A, náležející k tzv. gotlandské redakci smlouvy. (Kromě ní existuje ještě tzv. redakce řížská.) Originál opisu A se nachází v Řížském státním městském archívu a tvoří ho pergamen značné velikosti, opatřený dvěma pečetěmi. Text otiskujeme podle vydání Смоленские грамоты XIII–XIV веков. Москва 1963, jehož příloha obsahuje fototypické reprodukce opisů A až E. Zde se rovněž nacházejí i bibliografické údaje o dosavadních vydáních listiny, z nichž vybíráme alespoň některá: К. Э. Напьерский, Русско-ливонские акты (Russisch-Livländische Urkunden). Санкт-Петербург 1868 (nepříliš přesné vydání); П. В. Голубовский, История Смоленской земли до начала XV столетия. Киев 1895; А. Швабе, Senās Latvijas vēstures avoti. В. I. Rīga 1937; А. А. Зимин, Памятники права феодально-раздробленной Руси XII–XV вв. In: Памятники русского права, вып. 2, Москва 1953 aj.

Text listiny je neobyčejně zajímavý po stránce jazykové, a byla mu proto věnována zasloužená pozornost ze strany mnohých badatelů, srov. např. В. И. Борковский, Смоленская грамота 1229 г. — русский памятник. In: Ученые

записки Ярославского гос. пед. института, вып. 1, 1944, 27–46; Т. С. Свенцицкий, Смоленська грамота 1229 р. у світлі дослідів чергування напівголосних і голосних у слов'янських мовах XIX–XX ст. ст. In: Вопросы славянского языкознания, Львов, кн. IV, 1955, 114–122; А. И. Соболевский, Смоленско-полоцкий говор в XII–XV вв. In: Русский филологический вестник, т. 15, 1886, 7–24; V. Kiparski, Wer hat den Handelsvertrag zwischen Smolensk und Riga vom J. 1229 aufgesetzt? Neuphilologische Mitteilungen, LXI, № 2, 1960, 244–248 atd.

Что сѧ дѣѣтѣ по вѣрѣмьнемѣ · то ѿидето по вѣрѣмьнемѣ · приказано
боудѣте добрымъ людѣмъ · а любо грамо
тоу оутвѣрдатъ · како то боудѣте всемъ вѣдомъ · или кто послѣ живани
штанѣтъ сѧ · того лѣ^ѣ коли алъ
брахѣтъ · влѣка ризкий оумьрлъ · уздоумалъ князѣ смольнескзи ·
мьстиславъ · двѣвѣ снѣ · прислалъ въ ри
гоу своѣго лоучьшего попа · ѣрьмеа · и сѣ нимъ оумьна моужа
пантельна · и своѣго горда смольнеска · та
два была послѣмъ оу ризѣ · из ригы ѣхали на гочкзи берьго · тамо
твердити миръ · оутвѣрдили миръ
что былъ немирно · промьжю смольнеска и ригы · и готскзѣмъ берьгомъ ·
всемъ · коупчемъ · Пре сеи миръ
трудоули сѧ дѣбрии людиѣ · Ролфо · ис кашела б^ѣ и дворанинъ · тоумаше
смоляннинъ · аж бы миро былъ и
дѣ вѣка · оурадили пакъ миръ · како бы^ѣo любо рѣси · и всѣмоу
латинескомуу ѣзыкоу · кто то оу роусе гостить ·
На томъ мироу аж бы миръ твѣрдъ былъ · тако былъ князю любо ·
и рижанъмъ всемъ · и всемоу латинеско
моу ѣзыкоу · И всемъ темъ кто то на оустоко мора ходитъ · аж бы
нальзлъ правдоу · то напсати · како то де
ржати роуси · сѣ латинескзѣмъ ѣзыкомѣ · и латинескомуу ѣзыкоу сѣ
роусио · то дѣржати · Аж быхѣмъ
что тако оучинили · того бѣ не даи · аж бы промьжю нами бои былъ ·
а любо члѣвѣка оубиють до смѣрти · како
члѣвѣка то ѿплатити · аж бы миръ не рѣздроушенъ былъ · такъ платити ·
како то бы швоимъ любо былъ ·
Зде починаѣтъ сѧ правда · Аже боудѣтъ свободѣнни члѣвѣкъ оубитъ ·
гривенъ серебра · за гольвоу · Аже
боудѣте хольпъ оубитъ · а · гривна серебра заплатити · оу смольнѣскѣ
тако платити · и оу ризе · и на го
тскомъ берьзѣ · Око · роука · нѣга · или инъ что любо · по пяти
гривнъ серебра · ѿ всакого · платити